

Any wahala in Ghanaian press?

En undersökning av demokrati och tidningar i Ghana

Abstract

Föreliggande arbete diskuterar ghanianska tidningar ur ett demokratiskt perspektiv. Genom att konstruera en idealmodell för hur dessa tidningar bör se ut i ”den bästa av alla demokratier” beskrivs hur verkligheten bör förhålla sig till ett ideal. Denna modell prövas sedan, genom en kvantitativ textanalytisk metod, på ett empiriskt material som består av artiklar från fem olika ghanianska tidningar. Utifrån dessa artiklar är syftet sedan att undersöka till vilken grad de ghanianska tidningarna lever upp till det utvalda demokratiska idealet. Beroende på i vilken grad de gör det besvaras frågan vilka demokratiska möjligheter och problem som tidningarna i Ghana *verkligen* ger upphov till. Slutsatserna blir att ghanianska tidningar bidrar med möjligheter för demokratin men samtidigt ställs inför vissa demokratiska utmaningar.

Nyckelord: Media, demokrati, textanalys, ideal, Ghana

Antal tecken: 54 352

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Upplägg.....	5
2	Bakgrund	6
2.1	Yttrandefrihet i Ghana	6
2.2	Media i Ghana	7
3	Tillvägagångssätt	8
3.1	Metod för insamlandet av empiriskt material	8
3.2	Analysmetod	10
3.3	Operationalisering	11
3.4	Avståndet mellan text och forskare	12
3.5	Avgränsning	13
4	”I den bästa av alla demokratier”	14
4.1	Vår ideala demokratimodell.....	14
4.2	Den bästa demokratiska dagspressen	15
4.2.1	Formatuppgiften	16
4.2.2	Granskningsuppgiften	17
4.2.3	Forumuppgiften	17
4.2.4	Kommunikationsuppgiften.....	17
4.3	Avslutande teoridiskussion	18
5	Ideal och verklighet	19
5.1	Empiriskt resultat och analys	19
5.2	Slutsatser	23
6	Avslutande diskussion	25
7	Litteratur	27
8	Bilagor	28

1 Inledning

För att avgöra huruvida ett land är demokratiskt eller ej kan man dela upp demokrati i olika institutioner. Dessa institutioner bör sedan uppfylla vissa kriterier eller krav för att få kallas för demokratiska. Media är en sådan institution som skulle kunna undersökas för att ta reda på hur den institutionen skulle kunna bidra till demokratin i ett land. Men även inom media bör man kanske även titta på de olika medierna, såsom tidningar, radio eller tv och se ifall också de uppfyller kriterier för att kunna kallas för demokratiska.

Detta har vi utgått ifrån när vi begav oss till Ghana för att skriva vår uppsats. Ghana är en representativ demokrati och har haft fria val sedan 1992 (Odlander (red.) 2004, s. 5). En av de viktigaste förutsättningarna för representativ demokrati är en kommunikationskanal varigenom medborgarna kan tillgodogöra sig information för att välja sina representanter på ett ”bra” sätt. På så sätt blir medierna i Ghana en förutsättning för folkstyret i landet och därmed en förutsättning för hela den representativa demokratin (SOU 1999:126 s. 4). Till följd av detta skapades vår hypotes att även media och i vårt fall tidningarna i Ghana borde uppfylla ett antal demokratiska uppgifter. Vårt syfte blir då att undersöka till vilken grad ett urval av ghanianska tidningar lever upp till ett utvalt demokratiskt ideal. Beroende på i vilken grad de gör det är då frågan vilka demokratiska möjligheter och problem som tidningarna i Ghana *verkligen* ger upphov till. Till detta anknyter alltså uppsatsens titel ”Any wahala in Ghanaian press?”¹

För att undersöka ovanstående har vi ställt oss frågorna: Vilka demokratiska uppgifter bör dagspressen uppfylla i ”den bästa av alla demokratier”? Uppfyller de ghanianska tidningarna dessa demokratiska uppgifter?

Eftersom vi ansåg att det var alldeles för omfattande att undersöka all media i Ghana valde vi att koncentrera vår studie till tidningar. Detta val gjordes med tanke på att det var denna media som vi trodde skulle vara lättast för oss som ”utomstående” att relativt snabbt få en inblick i och den media som vi trodde var lättast att förstå rent språkligt. Media såsom TV och radio finns till skillnad från dagstidningar på andra språk än engelska. Hade vi valt något av dessa medier hade det förmodligen uppstått ”urvalsmässiga” problem eftersom vi endast hade kunnat undersöka de program som sänds på engelska. Vår uppsats kan alltså endast diskutera demokratiska problem och möjligheter utifrån tidningars inflytande och lämnar mer övergripande undersökningar därhän.

---

¹”Wahala” är ett slanguttryck och betyder ”problem” på pidgin-english (en slags slang-engelska som talas i västafrika).

1.1 Upplägg

Nästkommande kapitel, dvs. kapitel 2, kommer att ge en kortare bakgrund till demokrati och mediasituationen i Ghana. Detta för att introducera läsaren till vårt uppsatsämne. I kapitel 3 beskrivs hur vi har gått tillväga för att samla in empiriskt material samt vilken analysmetod och vilka operationaliseringar vi har använt oss av för att utifrån teorin analysera empirin. I detta kapitel för vi även en kortare metodologisk diskussion om tolkningsproblematiken samt redogör för våra avgränsningar. Den teoretiska diskussionen börjar i kapitel 4. Vi presenterar först vår ideala demokratimodell genom att bland annat visa vad vi menar med demokrati. För att sedan se hur dagspressen skall se ut i denna bästa av alla demokratier, ställer vi upp ett antal demokratiska uppgifter som bör uppfyllas. I den avslutande teoridiskussionen som följer förklarar vi sedan vad uppfyllandet av dessa demokratiska uppgifter kan leda till.

Kapitel 5 utgör vår analys och det är här vårt ideal möter verkligheten. Här redovisar vi nämligen för vårt insamlade material och filtrerar denna empiri genom vår teoriska ”köttkvarn” för att slutligen kunna presentera våra slutsatser. Avslutningsvis diskuterar vi i kapitel 6 svårigheter som uppkom under arbetets gång samt föreslag på vad som skulle kunna vara intressant att undersöka vidare.

2 Bakgrund

2.1 Yttrandefrihet i Ghana

Tidningar har haft en betydande roll för Ghanas självständighets kamp under senare delen av 40-talet, in på 50-talet. Efter landets självständighet 1957, har dock utvecklingen hållits tillbaka genom politiska och ekonomiska policier som gynnat statlig kontroll. Pressen var begränsad till statligt ägda publikationer och bara några få (omstridda) privatägda tidningar. Försöket att under 80-talet leda landet mot ett mer liberal politiskt och ekonomiskt system, ledde till att ett antal privatägda tidningar och magasin lanserades. (Media Commission, 2004 s. 5).

Tills nyligen har pressen dock fungerat utan skrivna regler eller vägledning. Detta ändrades dock när Ghana införde 1992 års konstitution vilket gjorde det möjligt för en liberalisering av media inom kontexten för demokrati och marknadsekonomi (Media Commission, 2004 s. 4). Den nya konstitutionen garanterar friheten och oberoendet hos pressen och förbjuder censur i Ghana (Media Commission, 2003 s. 1). Artikel 26 säger att varje person är berättigad att åtnjuta, praktisera, underhålla/upprätthålla och främja varje kultur, språk, tradition eller religion som ligger till grund för anskaffandet av konstitutionen (Yankah, 2004 s. 3). Kapitel 12 paragraf 3 säger vidare:

”There shall be no impediments to the establishment of private press or media; in particular there shall be no law requiring any person to obtain a license as a prerequisite to the establishment or operation of a newspaper, journal, or other media for mass communication or information.” (Yankah, 2004 s. 3).

Kritik som har förts fram när det gäller 1992 års konstitution är dess fokusering på pressen vilken endast är tillgänglig för de som kan läsa och skriva. Oavsett värdet som kommunikationskanal, har den privata pressen särskilt utmärkts genom ”[...] the fearless expressions of independent views, and exposure of corruption and other irregularities in Government.” (Yankah, 2004 s. 4).

Tidigare hade denna frispråkighet sitt pris då det förekom att redaktörer och journalister ställdes inför rätta, blev förföljda och fängslade. Denna lagliga rätt att trakassera journalister (”Criminal Libel Suits”) är dock upphävda och tidningar i Ghana anses sedan 1992 års konstitution kunna arbeta relativt fritt (Yankah, 2004 s. 4).

2.2 Media i Ghana

1993 upprättades Media National Commission till följd av ett beslut hos parlamentet. Dess uppgift är..."[...] to take all appropriate measures to ensure the establishment and maintenance of highest journalistic standards in the mass media...". (Media Commission, 2003 s 1)

Kommissionen skall även betrakta de utredningar och klagomål riktade mot pressen eller annan massmedia. Utarbetade dokument såsom "Guidelines för political reporting", "Print Media Guidelines" och "Broadcasting Standards" fungerar som etiska riktlinjer för hur media bör arbeta i Ghana.

Trots detta fortsätter utvecklingen av pressen att vara begränsad. Även om mer än 100 tidskrifter är registrerade hos National Media Commission så produceras och cirkulerar endast 30 tidningar/magasin regelbundet (Media Commission, 2004, s 5). Av dessa är bara 6 st dagstidningar och två av dem delvis statligt ägda. När det gäller de privatägda tidningarna är det för närvarande ghanianska entreprenörer, journalister, kyrkor eller NGO's som står som ägare (Media Commission, 2004 s 6).

Den potentiella användningen och påverkan av pressen hålls också tillbaka pga det höga antalet analfabeter i landet (Media Commission, 2004, s 7). Även om man kan läsa och skriva så är alla av de ovan nämnda tidningarna skrivna på engelska, ingen av de stora tidningarna utkommer på något av Ghanas nio stora språk² (Media Commission, 2004 s. 7). Vidare finns det i Ghana endast ett postbox system vilket gör att abonnemang av tidningar är omöjligt eftersom de ej kan distribueras. Allt detta tillsammans med den relativt höga kostnaden att köpa tidningen gör att den procentuella delen av befolkningen som verkligen läser tidningarna är ganska låg.

När det gäller de olika tidningarna är de flesta av partipolitiska tidningar. Detta innebär att de antingen formellt eller informellt stödjer eller uttrycker åsikter som företräds av ett visst parti. Det finns fyra större partier i Ghana. Det största av dem är regeringspartiet National Patriotic Party, NPP. Det största oppositionspartiet kallar sig för National Democratic Congress, NDC. Det finns två mindre oppositionspartier; Conventions Peoples Party, CPP och Peoples National Conventions, PNC. Övriga partier har ett mycket litet väljarstöd (www.parliament.gh/about_whoiswhere.php).

Akan, Dagaabe/Waale, Dangbe, Dagbane, Ewe, Ga, Gonja, Kasem, Nzema (*Nordic Journal of African Studies* 5(2): 31-51 (1996))

3 Tillvägagångssätt

”Inom den politiska kommunikationsforskningen finns en etablerad typologi eller indelning med tre typer av frågeställningar där kvantitativ innehållsanalys brukar komma till användning.” (Asp 1986:20 i Esaiasson et al 2005 s. 221).

Av dessa tre typer handlar en av frågeställningarna om ”[...] hur innehållet förhåller sig till någon typ av uppställda normer, det vill säga till hur innehållet bör se ut enligt någon form av auktoritativ uppfattning.” (Esaiasson et al 2005 s. 221)

Vår utgångspunkt i den här uppsatsen är klart normativ eftersom vi utifrån en idealmodell pekar på vilka kriterier dagspressen i Ghana *bör* uppfylla för att bli kallade mer eller mindre demokratiska. Vi utgår alltså som beskrivs i citatet ovan utifrån ett antal uppställda normer.

3.1 Metod för insamlandet av empiriskt material

För att undersöka vår frågeställning det vill säga hur media och i vårt fall tidningarna i Ghana uppfyller ett antal demokratiska uppgifter eller ej, konstruerade vi en ideal demokratimodell vilken presenteras i teoriavsnittet. Vi började sen insamlandet av empiriskt material.

Ghana har för tillfället något fler än 100 tidningar och magasin cirkulerande i landet (Media Commission 2005). För att vid ankomsten till Ghana skaffa oss information om tidningarna och orientera oss i det väldiga ”tidningslandskap” som vi såg framför oss, startade vi med informantintervjuer. Våra informanter var Amos Aniyimado, lektor i Statsvetenskap på University of Ghana, Legon, Accra samt personal på Media Commission. Eftersom det inte fanns tillräckligt mycket skrivet material att tillgå, fick dessa informanter fungera som våra källor vad gäller tidningarnas bakgrund samt allmän information om media i Ghana (jmf Esaiasson et al s. 254). De olika informanterna bidrog med olika bitar till det ofta komplicerade ”mediapusslet”, där de första intervjuerna gav information som ledde vidare till nya informanter och frågor (jmf Esaiasson s. 254).

Efter några samtal med våra informanter började vi kunna urskilja en möjlig väg för urvalet av tidningar. Vi fick till en början veta vilka som var dagstidningar och vilka som utkom en, två eller tre gånger per vecka. När sedan ägandestrukturen klarnade samt vilka partier tidningarna antogs vara kopplade till, lades grunden för vårt urval.

Slutligen valde vi följande tidningar:

- Daily Graphic
- Daily Guide
- The Chronicle
- The Lens
- Insight

De två till största delen statligt ägda tidningarna är *Daily Graphic* och *The Ghanaian Times*. Vi valde *Daily Graphic* för att den har en större utgåva. Den startades som en mer eller mindre privat brittisk tidning 1950 och blev sedan statlig i och med Ghanas självständighet 1957. Det är den största tidningen i Ghana idag med ca 87000 utkomna exemplar per dag. Enligt våra informanter är *Daily Graphic* ”en ganska regeringstrogen tidning” (Media Commission 2006.04.20, Aniyado 2006.04.14).

Den största privata tidningen är *Daily Guide* som utkommer med ca 14000 exemplar per dag. Enligt våra informanter är denna tidning trogen regeringspartiet NPP. Den tidningen som har överlevt längst bland de privatägda tidningarna är *The Chronicle*. Den etablerades 1990 och utkommer med ca 6400 exemplar per dag. Chronicle är enligt våra informantkällor partipolitiskt obunden och beskrevs som ”oberoende”. En relativt ny tidning som utkommer tre gånger i veckan är *The Lens* med ca 1800 kopior per utgivningstillfälle och ansågs enligt våra informanter lojal gentemot oppositionen. Insight utkommer två gånger i veckan och beskrevs av våra informanter som trogen det mindre oppositionspartiet CPP. (Media Commission 2006.04.20, Aniyado 2006.04.14)

I vårt val av tidningar valde vi i första hand utifrån parti- och ägandebakgrund. Vi valde ut tidningar med så olika bakgrund som möjligt för att spegla det breda spektrum av parti- och ägandebakgrunder som finns bland tidningar i Ghana. Utifrån detta kan vi då säga något om verkligheten vad gäller tidningar i Ghana.

För att begränsa antalet tidningar med olika parti- och ägandebakgrund valde vi sedan ut de tidningar som kommer ut dagligen eller näst intill dagligen. Detta ledde till nuvarande urval av tidningar.

Nästa steg var att välja ut vilka artiklar vi skulle undersöka. Eftersom vår vistelse i Ghana endast var en månad behövde vi välja artiklar utifrån ämnen som det skrevs mycket om just då och som förekom i alla utvalda tidningar. Därför valde vi två aktuella ämnen. Dessa följde vi sedan i dagspressen och märkte rapporteringen kring ämnena mattades av efter en period av tio dagar. Därför valde vi artiklar från perioden 26/4-06 till 9/5-06. De valda artiklarna handlade dels om frågor relaterade till första maj firandet³. Kravet för att dessa artiklar skulle väljas ut för analys var att de innehöll ordet MayDay. Dessa artiklar kommer vi härnäst att hänvisa till som MayDay-artiklarna. Dels handlade

---

Arbetarrörelsens internationella högtidsdag där olika fackföreningar/partier manifesterar sin politik genom demonstrationer och möten.

artiklarna om presidentens omorganisation av regeringen och vi har valt att hänvisa till dessa artiklar som Reshuffle-artiklarna.

Vi hade kunnat välja äldre tidningar som analysobjekt, men det visade sig ganska svårt att få tag på arkiverade tidningar. Vi ansåg också att det skulle bli för omfattande att inkludera både gamla och nyare tidningar. Vi valde då endast de nyare då detta kändes mer relevant och intressant. Två nyheter var ett rimligt omfång då vi ville analysera samtliga artiklar om dessa nyheter.

Efter att ha konstruerat vårt demokratiska ideal (teori) samt efter att ha gjort urval som låg till grund för vårt insamlade material (empiri) ville vi använda teorin och empirin för att jämföra ideal och verklighet dvs. att testa vår hypotes.

3.2 Analysmetod

För att svara på en av våra frågor det vill säga till vilken grad tidningarna i Ghana uppfyller ett antal demokratiska uppgifter valde vi att göra en kvantitativ innehållsanalys. I vår kvantitativa innehållsanalys har vi först gjort en operationalisering för att svara på frågeställningen: *Hur skulle dagspressen se ut i den bästa av alla demokratier?* Detta gjorde vi genom att ställa upp olika uppgifter som tidningarna bör genomföra. Dessa är *Formatuppgiften*, *Granskningsuppgiften*, *Forumuppgiften* samt *Kommunikationsuppgiften*. Dessa uppgifter operationaliserades i sin tur genom olika kategorier. Hur kategorierna används i den kvantitativa innehållsanalysen beskrivs i Esaiasson et al. (2005):

”Kvantitativ innehållsanalys är ett mycket användbart verktyg när helst man vill ha svar på frågor om förekomsten av olika typer av innehållsliga kategorier i ett material. Det kan handla dels om hur ofta eller hur *frekvent* olika kategorier förekommer, dels om hur stort *utrymme* i tid eller rum som olika kategorier får.” (Esaiasson et al 2005 s. 219).

Genom att sammanställa vår idealmodell samt genom att undersöka hur frekvent dessa kategorier förekom i texterna, tolkade vi sedan hur väl de olika uppgifterna genomförts och därmed även svara på frågeställningen *Hur skulle dagspressen se ut i den bästa av alla demokratier och till vilken grad uppfyller tidningarna i Ghana de uppsatta demokratiska uppgifterna?* (Esaiasson et al s. 219). Kategorierna i vårt fall är: *analyserande, beskrivande, spektakulära, icke-spektakulära, elitkritik kontra elithyllning, åsiktspluralism* samt *utrymme för medborgare, representanter och tidningar*. Hur texten kategoriseras beskrivs i Esaiasson et al. (2005):

”För att kunna räkna förekomsten av olika typer av argument för respektive emot till exempel dödshjälp, EMU medlemskap eller arbetstidsförkortning, måste det självfallet finnas tolkningsregler som definierar och särskiljer de olika argumenten.” (Esaiasson et al. 2005 s. 220)

Alltså för att kunna avgöra vilka kategorier som förekom i texterna använde vi frågor som regler för hur vi skulle tolka huruvida en text kunde anses tillhöra en viss kategori eller ej. Det är detta som utgör grunden för vår operationalisering. Uppgifterna kommer endast att presenteras som rubriker i avsnittet nedan, för utförligare beskrivning av dessa hänvisar vi till avsnitt 4.4 i teorikapitlet.

3.3 Operationalisering

Formatuppgiften

Formatuppgiften kategoriseras enligt följande:

Analyserande kontra beskrivande

Vi avgjorde om texten var analyserande eller beskrivande genom att undersöka hur många av komponenterna problem-orsak-lösning som presenterades. Följande frågor ställdes:

- Presenteras något/några problem?
- Presenteras några bakomliggande orsaker?
- Föreslås några lösningar till "problemet"?

Finns endast "problemdelen" med anser vi att texten är beskrivande. Texten blir däremot analyserande om även orsaker och/eller problem presenteras.

Spektakulära kontra icke-spektakulära

Vi ställde här följande frågor till texten:

- Var i tidningen presenteras nyheten?
- Beskriver rubriken innehållet?
- Polarisering? (gärna ena sidan makthavare)
- Personifiering eller generellt?

För att vi ska anse att artikeln är spektakulär så ska artikeln innehålla samtliga kriterier: artikeln ska presenteras på tidningens förstasida, rubriken ska "ljuga" om innehållet i texten (dvs. rubrikens ska ge intryck av texten är intressantare än vad den är), två eller flera tydliga parter ska ställas mot varandra i texten, texten ska beskriva det personliga och enskilda snarare än det generella.

Granskningsuppgiften

Granskningsuppgiften kategoriseras enligt följande:

Elitkritik kontra elithyllning

För att avgöra huruvida eliten granskas eller ej valde vi att undersöka om det i texterna framkommer kritik eller hyllning av eliten. Med eliten menar vi representanter i det demokratiska systemet, alltså den elit som kan tillsättas och

avsätts av medborgarna. Begreppet kritik definieras av Nationalencyklopedin som: "(...)(framställning som utgör) angrepp (på ngn eller ngt) genom att utpeka (vissa) påstådda misstag eller felaktigheter i (ngns) handlingar, yttranden etc." (www.ne.se) Utifrån denna definition ställer vi följande fråga till texten:

- Hur framställs eliten och elitens handlande?

Framställs eliten enligt definitionen ovan anser vi det vara elitkritik. Innehåller framställningen inte definitionens komponenter, anser vi det vara elithyllning.

Forumuppgiften

Forumuppgiften kategoriseras enligt följande:

Åsiktspluralism

För att undersöka om olika åsikter framkommer i tidningarna har vi letat vi efter vilka problem, orsaker och lösningar som framkommer i texterna. Vi anser dock att en åsikt blir en åsikt när problemet presenteras tillsammans med orsak och/eller lösning. Det är även orsaker och lösningar som gör att man kan skilja de olika åsikterna åt. Vi har ställt följande frågor:

- Vilka åsikter framkommer kring artiklarna relaterade till MayDay?
- Vilka åsikter framkommer kring artiklarna relaterade till Reshuffle?

Ju fler åsikter som presenteras desto bättre är åsiktspluralismen.

Kommunikationsuppgiften

Kommunikationsuppgiften kategoriseras enligt följande:

Utrymme för representanter, medborgare eller tidningar

För att kunna undersöka vilket utrymme representanters, medborgares eller tidningarnas åsikter får i texterna ställer vi frågan:

- Vem kommer till tals i artikeln?

Vi anser naturligtvis att det är den grupp (representanter, medborgare eller tidningar) som oftast kommer till tals i artiklarna som ges mest utrymme. Eftersom tidningarna har mer eller mindre tydliga kopplingar till politiska partier har vi valt att tolka tidningarnas åsikter som åsikter från representanter.

3.4 Avståndet mellan text och forskare

Vi utgår från våra erfarenheter och den kontext vi är vana vid när vi tolkar en text. Det blir därför *vår* tolkning av vad som kan anses vara problemet, orsakerna, lösningarna etc. Om forskaren samtidigt är obekant med den miljö vari texten är producerad kan detta påverka tolkningsarbetet och i värsta fall ge upphov till "feltolkningar".

Det är här man skulle kunna problematisera vårt val av Ghana som forskningsmiljö. Här handlar det nämligen om forskarens förförståelse. Det anses lättast att förstå innebörden i en text om det tidsmässiga, sociala och kulturella avståndet är litet. Svårast att förstå är de texter som är producerade i främmande

tids-, sociala-, och kulturella miljöer. (Esaiasson et al s. 246). Vi är medvetna om detta problem men tror att vår kvantitativa ansats kan göra problemet så litet som möjligt. Hade vi däremot valt att göra en kvalitativ textanalys hade mer tolkning krävts eftersom det eftersökta innehållet i texten kanske hade legat dolt under ytan (Esaiasson et al. S.233). Detta metodval hade i vårt fall inneburit en större risk för ”feltolkning”.

3.5 Avgränsning

För att begränsa uppsatsens omfattning har vi varit tvungna att göra vissa avgränsningar, vilka vi kommer att presentera här. Avgränsningarna berör både val av empiri och teori.

När man utifrån ett demokratiskt perspektiv talar om hur tidningar tar upp olika nyheter är det också vanligt att diskutera *vilka* nyheter som tas upp (jmf Strömbeck 2000). I vår uppsats har vi dock begränsat oss till att endast undersöka *hur* tidningarna tar upp olika nyheter. Därför kommer endast den här typen av angreppssätt att preciseras i vår idealmodell. Vi har känt oss tvungna att göra detta val för att begränsa uppsatsens omfattning.

När det gäller huruvida vårt urval av både ämnen och tidningar kan anses representativt för alla ghanianska tidningar vill vi att vårt empiriska material skall ses som *indikatorer*. Vi är alltså medvetna om att vår empiri inte kan säkerställa ifall alla Ghanianska tidningar lever upp till det demokratiska ideal vi har satt upp men vi har varit tvungna att göra denna avgränsning för att begränsa mängden empiriskt material. Vårt empiriska material består av nästan 60 artiklar vilket vi anser rimligt med tanke på uppsatsens omfång och vilka krav som kan ställas utifrån den akademiska nivå vi befinner oss på.

Vad gäller den ideala demokratimodellen och dess kriterier som kommer att presenteras i teoriavsnittet, är vi medvetna om att det finns många andra uppgifter och underkriterier som skulle kunna vara lika värdefulla för våra kärnvärden men vi har valt uppgifter och kategorier utifrån tidningarnas övergripande demokratiska uppgift och har varit tvungna att avgränsa oss till dessa. Valen av kriterierna utgår dock ifrån den litteratur som vi har läst kring media och demokrati.

4 ”I den bästa av alla demokratier”

Eftersom vi har valt att utifrån ett ideal undersöka dagspressen i Ghana kommer vi här att presentera den ideala demokratimodell som vi valt att kalla ”*I den bästa av alla demokratier*”. Denna modell kommer vi sedan att använda som bas då vi analyserar vårt empiriska material. Modellen ska ses som ett ideal och inte som något realistiskt eller verklighetsnära. Vår idealmodell är ett redskap för att kunna göra vår normativa analys av vilka demokratiska möjligheter och problem dagspressen i Ghana kan ge upphov till.

4.1 Vår ideala demokratimodell

När man talar om demokrati och media går det knappast att undvika att tala om *yttrandefrihet*. Enligt Dahl är nämligen *yttrandefriheten* och även *tillgång till information*, två av de sex institutioner som utgör minimikriterier för att demokrati ska sägas råda (de andra är valda makthavare, fria, rättvisa och återkommande val, förenings- och gemenskapsfrihet, inkluderande medborgarskap, rättssäkerhet) (Strömbeck 2000 s. 26 – 28)

I vår ideala demokratimodell vill vi endast använda *yttrandefrihet* och *tillgång till information* som vår teoretiska ingång eftersom vi anser att det är inom dessa områden som dagspressen främst kan fylla en demokratisk funktion. Dessa kommer dock enbart att fungera som förutsättningar för den demokrati som vi nu vill definiera.

I vår idealmodell kommer vi att utgå från två demokratiska kärnvärden, dessa är; *folksuveränitet* och *politisk jämlikhet*. De presenteras i *Demokratins mekanismer* som de värden som oftast framställs som den demokratiska kärnan (Gilljam och Hermansson (red.) 2004 s. 14). För att begränsa uppsatsens omfattning kommer vi att i detta fall förlitat oss på tidigare forskning och inte föra någon vidare diskussion om vårt val av demokratiska kärnvärden. Vi menar alltså att det krävs *folksuveränitet* och *politisk jämlikhet* för att uppnå demokrati.

Folksuveränitet innebär att makten ska finnas hos folket. Att makten finns hos folket innebär att folket kan ta självständiga beslut och att dessa beslut styr statens agerande. Utifrån en mediaaspekt innebär detta att besluten blir självständiga då folket ges tillgång till alternativa perspektiv. Politisk jämlikhet bestämmer hur makten ska vara fördelad. För att politisk jämlikhet ska uppnås ska makten vara jämt fördelad mellan medborgarna (Gilljam och Hermansson (red.) 2004 s. 292). Utifrån en mediaaspekt är makten jämt fördelad när medborgarna får lika stort eller litet utrymme i debatten. Det innebär också att alla medborgare har möjlighet att tillgodogöra sig exempelvis information som presenteras i tidningar.

I inledningen nämnde vi att den demokratiska normen i Ghana huvudsakligen är valdemokratisk och vi har valt att utgå från detta demokratiska perspektiv. I valdemokratien sker folkets maktutövning på valdagen då representanter tillsätts eller avsätts p.g.a. att de antingen har eller inte har tillräckligt folkligt stöd. Folket har alltså jämfört med andra demokratiperspektiv en undanskymd roll mellan valen (Gilljam och Hermansson (red.) 2004 s. 15ff). Vi skulle ha kunnat välja ett annat demokratiskt perspektiv som exempelvis deltagardemokrati. Vi anser det dock vara intressantare att se om det perspektiv som är dominerande ges möjligheter eller drabbas av problem av dagspressens inflytande. Vi vill alltså kunna säga något om hur systemet som finns idag fungerar.

4.2 Den bästa demokratiska dagspressen

För att de demokratiska kärnvärdena *folksuveränitet* och *politisk jämlikhet* (som diskuterades i föregående avsnitt) skall underlättas är det viktigt att bland annat ha en väl fungerande dagspress. I detta kapitel vill vi därför behandla dagspressens roll i en demokrati och föra en tydlig normativ diskussion. Vi ställer oss frågan hur bör dagspressen se ut ”I den bästa av alla demokratier”?

För att konkretisera tanken om hur dagspressen kan underlätta för uppfyllandet av de demokratiska kärnvärdena utgår vi från de demokratiska uppgifter som SOU 1995:37 presenterar för medier:

”Massmedierna fullgör tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen, nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter och kulturyttringar komma till tals” (SOU 1995:37 s.156 i Nord och Strömbeck 2004 s.19)

Dessa är visserligen framtagna i en svensk kontext men som teoretisk utgångspunkt anser vi dem vara så pass allmängiltiga att de även kan appliceras på ghaniansk media. Vi anser alltså att dessa är lämpliga att utgå ifrån oavsett vilken demokrati som undersöks.

Dessa uppgifter presenterar Nord och Strömbeck i *Medierna och Demokratin* (2004) som *Informationsuppgiften*, *Granskningsuppgiften* och *Forumuppgiften* (Nord och Strömbeck 2004 s. 19). Vi utgår från dessa till viss del men har valt att göra om några av dem eftersom vi anser att den ovan presenterade uppdelningen har vissa brister.

Vi menar att det finns en övergripande uppgift för tidningar (skulle även kunna gälla andra medier såsom radio, tv, Internet) som vi valt att kalla *Tidningarnas Demokratiska Uppdrag*. Detta uppdrag innebär att tidningarna ska tillhandahålla medborgarna ”bra” information. ”Bra” information innebär att många olika typer av åsikter finns representerade. ”Bra” information gör att medborgarna kan skapa sig en självständig uppfattning i olika samhällsfrågor.

Slutligen gör ”bra” information att så många medborgare som möjligt lockas att tillgodogöra sig av denna information.

Vad krävs då för att uppnå ”bra” information? Vi anser att det krävs ett uppfyllande av fyra olika uppgifter. Nämligen *Formatuppgiften*, *Granskningsuppgiften* och *Forumuppgiften samt Kommunikationsuppgiften*.

4.2.1 Formatuppgiften

Formatuppgiften handlar om vilket sätt artiklarna är skrivna på. De kan t ex vara av de spektakulära slaget, de kan vara analyserande och innehålla mycket bakgrundfakta, men de kan också vara korta och koncisa och mer beskrivande (Nord och Strömbeck s. 229 – 230). Dagspressen bör karaktäriseras av ett brett formatspektrum, dvs att alla de ovan nämnda typer av format bör finnas representerade. Detta för att locka så många läsare som möjligt. Formatuppgiften bidrar därmed till att ”bra” information skapas. Genom att ställa motsatta artikelformat mot varandra blir vårt formatspektrum lättare att förstå:

Analyserande kontra beskrivande

Vi menar att en text blir analyserande i och med att fokus riktas på mer än själva problemet. Mycket bakgrund och bakomliggande orsaker bör alltså finnas med och gärna även lösningar eller spekulationer för hur händelsen bör utvecklas eller vad journalisten tror kommer hända. Mot detta ska ställas korta, beskrivande artiklar där endast problemet eller händelsen presenteras utan att plats ges för vad som orsakat händelsen eller möjliga lösningar eller händelseförlopp. Detta måste tydligt framgå ur texten för att öka transparansen (Nord och Strömbeck 2004 s. 229 – 230), (Bengtsson (red), 2001 s. 154-155).

Spektakulära kontra icke-spektakulära

När det gäller spektakulära nyheter fokuserar dessa på speciella delar av en händelse, exempelvis gärna på det konfliktladdade i en händelse. Personifiering är vanligt, rubriken får stor plats och går ofta att finna på första sidan. Nyheten beskrivs också med hjälp av slående rubriker och bilder på ett sätt som gör att den till skillnad från mer ”vardagliga” nyheter är uppseendeveckande och oväntad och därför utskiljer sig från mängden av andra artiklar (Nord och Strömbeck 2004 s.229 – 230, s. 251), (Bengtsson (red), 2001 s. 154-155), (jmf Hadenius och Weibull, 2003).

Vi anser som sagt att en variation av *analyserande*, *beskrivande*, *spektakulära* samt *icke-spektakulära* artiklar utgör vad vi kallar ”bra” information. Antalet som lockas att läsa tidningarna blir fler eftersom många olika typer av format lockar fler läsare än endast ett slags format.

4.2.2 Granskningsuppgiften

Elitkritik kontra elithyllning

Granskningsuppgiften innebär att eliten i samhället granskas (för vår definition av *elit* se Granskningsuppgiften under kapitel 3.3). I dagspressen bör man alltså kunna hitta ett kritiskt förhållningssätt till elitens handlande (Nord och Strömbeck 2004 s. 271, 274). Begreppet kritik definieras av Nationalencyklopedin som: "(...)(framställning som utgör) angrepp (på ngn eller ngt) genom att utpeka (vissa) påstådda misstag eller felaktigheter i (ngns) handlingar, yttranden etc." (www.ne.se). Vi anser att den elit som har mest makt bör granskas mest. Genom att eliten granskas får medborgarna "bra" information som gör att de kan skaffa sig en självständig uppfattning om vilka representanter som bör avsättas och tillsättas.

4.2.3 Forumuppgiften

Åsiktspluralism

Forumuppgiften innebär att olika åsikter får utrymme i dagspressen dvs. att det förekommer *åsiktspluralism*. Ingen åsikt ska ensamt få inneha det mesta utrymmet. När det gäller åsiktspluralism talar man ofta om vikten av representation av olika samhällsgrupper eller som vi citerade SOU 1995:37 s.156 i kapitel 3.2; vikten av att olika *kulturyttringar* skall komma till tals. Det brukar handla om att samhällsgrupper såsom kvinnor, män, samhällsklasser (ekonomiska) samt religiösa, etniska och språkliga grupper bör ges ett representativt utrymme i tidningarna (Nord och Strömbeck 2004 s. 20). Man kan då ställa sig frågan varför olika samhällsgrupper bör få ett representativt utrymme. Är det för att de på något sätt skulle inneha gruppsspecifika åsikter eller är det helt enkelt på grund av rättviseskäl? Vi har valt att inte undersöka representationen av samhällsgrupper eftersom vi anser att personer som kan anses tillhöra en viss samhällsgrupp inte nödvändigtvis behöver inneha samma åsikter bara för att de exempelvis har samma kön, etnicitet eller religion.

På grund av detta har vi endast valt att undersöka om ett *spektrum* av åsikter framkommer (och alltså inte från vem). Om det visar sig att så är fallet skulle det innebära "bra" information eftersom medborgarna ges flera alternativa perspektiv på olika samhällsfrågor och därmed får mer information för att kunna skaffa sig en självständig uppfattning i frågorna.

4.2.4 Kommunikationsuppgiften

Utrymme för representanter, medborgare eller tidningar

Kommunikationsuppgiften handlar om kommunikationen mellan representanter och medborgare. Med vår valdemokratiska utgångspunkt är den

ideala kommunikationen en envägskommunikation från representanter till väljare. Tidningarna ska alltså här fungera som en plattform där representanter kan nå ut med sitt budskap till medborgarna. När kommunikationsuppgiften uppfylls skapas ”bra” information. ”Bra” information i detta fall är information från olika representanter vilket gör att medborgarna kan skapa sig en självständig uppfattning i olika samhällsfrågor.

4.3 Avslutande teoridiskussion

Som nämnts ovan är alla presenterade demokratiska uppgifter en förutsättning för att tidningarna ska kunna genomföra sitt demokratiska uppdrag. Men hur underlättar då detta uppdrag de demokratiska kärnvärdenas uppfyllanden?

Vi definierade tidigare hur folksuveränitet innebär att makten ska finnas hos folket. Att makten finns hos folket medför att folket kan ta självständiga beslut och att dessa beslut styr statens agerande. Utifrån en mediaaspekt innebär detta besluten blir självständiga då folket ges tillgång till alternativa perspektiv.

Politisk jämlikhet bestämmer hur makten ska vara fördelad. För att politisk jämlikhet ska uppnås ska makten vara jämt fördelad mellan medborgarna (Gilljam och Hermansson (red.) 2004 s. 292). Utifrån en mediaaspekt är makten jämt fördelad när medborgarna får lika stort eller litet utrymme i debatten. Det innebär också att alla medborgare har möjlighet att tillgodogöra sig exempelvis information som presenteras i tidningar.

Först och främst kan tidningarnas demokratiska uppdrag sägas underlätta för det demokratiska kärnvärdet *folksuveränitet*. Detta genom att medborgarna kan skaffa sig ”bra” information och därmed *självständigt* ta ställning i olika frågor. Då kan medborgarna besluta vilket parti eller vilken representant som bäst stämmer överens med deras åsikter, kärnvärdet folksuveränitet underlättas därmed då medborgarna kan tillsätta eller avsätta representanterna efter åsiktsöverensstämmelse med och kritisk granskning av dessa. Viktigt att påpeka är att det inte räcker att medborgarna tar ställning för att kärnvärdet folksuveränitet ska underlättas. Det krävs att detta ställningstagande är *självständigt*. Om det inte vore självständigt skulle ju den egentliga makten ligga hos den aktör som genom folket fick fram sin vilja. Folksuveräniteten skulle alltså endast bli nominell (Gilljam och Hermansson 2004 s. 293). Genom att tidningarna tillhandahåller flera olika perspektiv på olika samhällsfrågor underlättas det självständiga ställningstagandet.

Vidare underlättar tidningarnas demokratiska uppdrag för det andra demokratiska kärnvärdet *politisk jämlikhet* genom att flera olika åsikter tillhandahålls. Den politiska jämlikheten underlättas också genom att så många medborgare som möjligt ges möjlighet att tillgodogöra sig av informationen i dagspressen.

5 Ideal och verklighet

Vårt syfte med den här uppsatsen har varit att utifrån en idealmodell undersöka hur det förhåller sig i verkligheten och att utifrån detta presentera vilka demokratiska problem och möjligheter som *faktiskt* uppstår. För att undersöka detta har vi bland annat diskuterat hur de demokratiska kärnvärdena definierar demokrati, vilket som är tidningars demokratiska uppdrag och vilka uppgifter som underlättar detta. Om de demokratiska uppgifterna uppfylls betyder detta också att tidningarnas demokratiska uppdrag underlättas, vilket skapar gynnsammare förutsättningar för att de demokratiska kärnvärdena ska infrias, och därmed kommer verkligheten närmare det ideal som vi har satt upp. Därför ställer vi oss nu frågan hur ser det ut i verkligheten? Uppfyller de ghanianska tidningarna de ovan föreslagna demokratiska uppgifterna? Beroende på i vilken grad de gör det eller ej är sedan den stora frågan, som vi ställde oss i inledningen, vilka demokratiska problem och möjligheter som *verkligen* uppstår.

För att göra analysavsnittet så lättöverskådligt som möjligt kommer vi först att presentera vad vi kommit fram till inom varje demokratisk uppgift genom att jämföra teori och empiri. Därefter kommer vi att göra en sammanfattning av vad vi kommit fram till och utifrån detta föra en diskussion om hur verkligheten förhåller sig till idealet och vilka möjligheter och problem detta innebär för demokratin.

5.1 Empiriskt resultat och analys

Följande redovisning av empiriskt material utgår ifrån bilaga 2 och 3. För källhänvisning till samtliga använda artiklar, se bilaga 1

Formatuppgiften

Enligt vår ideala demokrati innebär *Formatuppgiften* att det ska finnas en variation av *analyserande* kontra *beskrivande* artiklar inom ett artikelämne. Det ska även finnas både *spektakulära* samt *icke-spektakulära* artiklar inom ämnet.

Analyserande kontra beskrivande

Inom dessa kategorier har vi upptäckt en stor skillnad mellan MayDay- och Reshuffle-artiklarna. När det gäller artiklarna som handlar om frågor relaterade till MayDay så kan man se en tydlig övervikt av analyserande artiklar. När det gäller artiklarna relaterade till Reshuffle är också de flesta av dem analyserande även om det förekommer några av beskrivande karaktär.

Spektakulära kontra icke-spektakulära

Även dessa kategorier skiljer sig mellan artiklar relaterade till MayDay och artiklar relaterade till Reshuffle. Ingen av MayDay-artiklarna är av spektakulär form. Reshuffle-artiklarna är däremot av både spektakulärt och icke-spektakulärt slag.

Överlag överväger alltså analyserande samt icke-spektakulära artiklar vilket visserligen innebär en variation men problemet är att den är ojämnt fördelad mellan Mayday- och Reshuffle-artiklarna. Meningen är ju att formatuppgiften skall bidra till ”bra” information (dvs. underlättandet av tidningarnas demokratiska uppdrag) genom att en variation av analyserande samt icke-spektakulära artiklar gör att så många medborgare som möjligt lockas att tillgodogöra sig av denna information. Eftersom det finns en variation borde många medborgare lockas att läsa artiklarna. Dock borde en mer jämnt fördelad variation sannolikt locka ännu fler läsare.

Med tanke på det varierande formatet borde de flesta medborgare ha en möjlighet att tillgodogöra sig den information som presenteras i tidningarna. Detta innebär därmed ett underlättande av det demokratiska kärnvärdet politisk jämlikhet och alltså en demokratisk möjlighet. Det demokratiska problemet är att ännu fler läsare sannolikt hade kunnat tillgodogöra sig informationen om det hade varit en jämnare variation av artikelformat.

Granskningsuppgiften

Granskningsuppgiften innebär att eliten i samhället granskas. Den elit som har mest makt bör granskas mest. I dagspressen bör man alltså kunna hitta ett kritiskt förhållningssätt till elitens handlande. Med eliten menar vi representanter i det demokratiska systemet, alltså den elit som kan tillsättas och avsättas av medborgarna.

Elitkritik kontra elithyllning

I de undersökta artiklarna framkom både kritik och hyllning. Det fanns också artiklar som var neutrala och varken kritiserade eller hyllade någon form av elit. Så långt verkar det alltså som om den ghanianska dagspressen uppfyller granskningsuppgiften. Dock ska sägas att det nästan uteslutande är presidenten, regeringen och det ledande partiet som kritiseras. Att dessa aktörer kritiseras i störst omfattning är rimligt, då vi anser att de som har mest makt också ska utsättas för mest kritik (se Operationalisering 3.3). Kritiken är dock nästan helt begränsad till regeringspartiet, annan elit såsom exempelvis oppositionen kritiserar inte alls.

Meningen är att granskningsuppgiften skall bidra till ”bra” information (dvs. underlättandet av tidningarnas demokratiska uppdrag) genom att inflytelserika granskas, vilket gör att medborgarna får information som gör att de kan avgöra vem som förtjänar att tillsättas och vem som bör avsättas som representant.

Eftersom informationen i artiklarna om hur eliten sköter sitt uppdrag nästan är helt begränsad till det ledande partiets handlande innebär detta dock att medborgarna får det något svårare att självständigt avgöra vem som bör avsättas eller tillsättas som representant. Exempelvis framkommer inte hur oppositionspartiets representanter sköter sina förtroendeuppdrag, vilket naturligtvis försvårar för medborgarna att avgöra om oppositionens eller regeringspartiets företrädare ska få representera dem.

Då medborgarna till viss del ges möjlighet att skaffa sig en uppfattning om vem som ska tillsättas och vem som ska avsättas kan demokrativärdet folksuveränitet sägas underlättas vilket i sin tur innebär en demokratisk möjlighet. Samtidigt innebär detta ett demokratiskt problem då granskningsuppgiften endast uppfylls till viss del.

Forumuppgiften

Åsiktspluralism

Enligt vår ideala demokrati innebär forumuppgiften att det ska finnas en variation av *åsikter* inom ett ämne dvs. varje identifierbart ämne skall karaktäriseras av *åsiktspluralism*. Här har vi valt att presentera de olika ämnena (MayDay/Reshuffle) för sig eftersom det framkommer lite avvikande information dem emellan.

När det gäller artiklarna relaterade till MayDay, har vi identifierat fem övergripande åsikter (som står i kontrast till varandra). Den första är att *arbetarna* tilldelas det största ansvaret för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall oftast deras nuvarande levnadsstandard, låg produktivitet eller konflikter på arbetsmarknaden). Den andra åsikten är att det istället är *regeringen* eller *staten* som ansvarar för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall oftast arbetarnas hälsa, löner eller ekonomisk utveckling i landet). Den tredje åsikten handlar om att tilldela *arbetsgivarna* det största ansvaret för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall löner, konflikter på arbetsmarknaden eller arbetsförhållanden). Den fjärde åsikten handlar om att fackföreningarna har det största ansvaret för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall konflikter på arbetsmarknaden, arbetsförhållanden mm). I den femte åsikten fråntas arbetarna sitt ansvar för arbetsmarknadsrelaterade problem men ingen ges heller något ansvar.

De flesta av MayDay-artiklarna framhåller *arbetarnas* samt *regeringens* ansvar vid arbetsmarknadsrelaterade problem men ganska många av artiklarna tar också upp *arbetsgivarnas* ansvar.

Vad gäller artiklarna relaterade till Reshuffle framkommer åtta olika åsikter. Den första är att presidenten gjorde rätt i att omorganisera regeringen eftersom den gamla regeringssammansättningen inte fungerade. Den andra är ett slags svar till de kritiska röster som säger att omorganisationen inte är ett ”presidential prerogative”. Den påpekar helt enkelt att presidenten har rätt att göra

omorganiseringen enligt konstitutionen. Den tredje åsikten som framkommer är att omorganisation är normalt och att orsakerna antagligen är press utifrån (t ex MCA, APRM⁴) att krympa regeringen. Den fjärde åsikten är att det är fel ministrar som sparkas. Den femte åsikten är att omorganisationen sker på grund av ”skumma saker” (t ex presidentens rädsla för konkurrerande presidentkandidater, korruptionsanklagelser mm). Den sjätte åsikten menar att presidenten har rätt att göra en omorganisering men borde förklara orsakerna. Den sjunde åsikten kritiserar presidenten och säger att han skapar onödiga ministerposter. Den åttonde åsikten hävdar att ännu en omorganisation skapar bristande kontinuitet.

De flesta tidningarna anser att det är fel ministrar som sparkas samt att presidenten borde ge förklaringar till omorganisationen. De andra åsikterna presenteras inte i lika hög utsträckning, men med jämn spridning.

Överlag är åsiktsspektrumet brett i artiklarna. Forumuppgiften bidrar till ”bra” information (dvs. underlättar Tidningarnas demokratiska uppdrag) genom många åsikter representeras. Forumuppgiften måste därmed sägas vara uppfylld eftersom det faktiskt presenteras flera olika alternativ. Detta underlättar därmed för det demokratiska kärnvärdet folksuveränitet då medborgarnas beslut blir mer självständiga ju fler alternativa perspektiv folket ges tillgång till. Detta innebär enbart en demokratisk möjlighet och inga demokratiska problem.

---

⁴ MCA - Millennium Challenge Account är ett initiativ från USA och George Bush där fler och större bidrag skall följas av högre villkor (www.whitehouse.gov/infocus/developingnations/millennium.html). APRM - African Peer Review Mechanism är ett initiativ inom Afrikanska Unionen där medlemsstater frivilligt förbinder sig att kontrollera varandra vad gäller bland annat korruption, fredsbevarande mm (www.au2002.gov.za/docs/summit_council/aprm.htm).

Kommunikationsuppgiften

Representanter, medborgare och tidningar

Som beskrivs i vår ideala demokratimodell menar vi att kommunikationen mellan representanter och medborgare ska kännetecknas av en envägskommunikation för att den politiska kommunikationsuppgiften ska vara uppfylld givet vår valdemokratiska utgångspunkt. Representanterna bör vara avsändare och medborgarna mottagare.

Då vi undersökte i vårt empiriska material huruvida den politiska kommunikationsuppgiften uppfylldes eller inte fann vi att medborgarna kom till tals endast i ett fåtal av artiklarna. I nästan samtliga fall var det antingen en representant eller tidningarna som kom till tals. Eftersom tidningarna har mer eller mindre tydliga kopplingar till politiska partier har vi valt att tolka tidningarnas åsikter som åsikter från representanter. Alltså är representanterna avsändare i nästan alla artiklar.

Kommunikationsuppgiften bidrar till ”bra” information genom att information från representanter gör att medborgarna kan skapa sig en självständig uppfattning i olika samhällsfrågor. Eftersom kommunikationsuppgiften kan sägas vara nästan fullständigt uppfylld underlättas också uppfyllandet av demokrativärdet folksuveränitet. Detta innebär därmed en demokratisk möjlighet och egentligen inget demokratiskt problem att tala om.

5.2 Slutsatser

Vårt syfte med den här uppsatsen har varit att utifrån en idealmodell undersöka hur det förhåller sig i verkligheten och att utifrån detta presentera vilka demokratiska problem och möjligheter som faktiskt uppstår. Vi har presenterat en ideal demokratimodell och tagit fram viktiga demokratiska uppgifter för de ghanianska tidningarna. Frågan var sedan till vilken grad tidningarna i Ghana uppfyller dessa uppgifter. Vi har kommit fram till att de framför allt uppfyller *forumuppgiften* och *kommunikationsuppgiften*. De uppfyllde dock endast *formatuppgiften* och *granskningsuppgiften* till en viss del vilket kan sägas innebära att vår hypotes inte stämde helt.

Utifrån till vilken grad vår hypotes stämde eller inte stämde kommer vi nu att presentera de demokratiska möjligheter och problem som uppstod:

Möjligheterna för uppfyllandet av det demokratiska kärnvärdet folksuveränitet visade sig vara att:

- medborgarna till viss del ges möjlighet att skaffa sig en självständig uppfattning om vem som ska tillsättas och vem som ska avsättas tack vare den elitkritik som faktiskt framkommer.

- Folket ges möjlighet att få tillgång till alternativa perspektiv tack vare den åsiktspluralism som faktiskt existerar.
- information ges från representanter till medborgarna tack vare att det är representanterna som får komma till tals.

Möjligheterna för uppfyllandet av det demokratiska kärnvärdet politisk jämlikhet visade sig vara att:

- de flesta medborgare har möjlighet att tillgodogöra sig den information som presenteras i tidningarna tack vare det ”breda” formatspektrum som finns i tidningarna.

Vi kommer inte att presentera de demokratiska problemen på samma sätt som vi har presenterat de demokratiska möjligheterna. Istället har vi valt att utifrån dem introducera de demokratiska utmaningar som vi anser att de ghanianska tidningarna står inför.

Eftersom inte *alla* medborgare har möjlighet att tillgodogöra sig den information som presenteras i tidningarna innebär detta ett demokratiskt problem. Ännu fler läsare hade sannolikt kunnat tillgodogöra sig informationen om det hade varit en jämnare variation av artikelformat. Den demokratiska utmaningen består då i att producera fler artiklar med beskrivande format så att variationen blir mer jämt fördelad och fler läsare kan tillgodogöra sig informationen.

Eftersom medborgarna endast till *viss del* ges möjlighet att skaffa sig en uppfattning om vem som ska tillsättas och vem som ska avsättas innebär detta ett demokratiskt problem. Medborgarna hade sannolikt kunnat skaffa sig en bättre uppfattning om vilken representant som borde tillsättas respektive avsättas, olika eliter hade granskats. Den demokratiska utmaningen för de ghanianska tidningarna är därmed att ge utrymme åt kritik av oppositionen.

6 Avslutande diskussion

Som vi skrev i det inledande kapitlet har vårt syfte varit att undersöka till vilken grad ett urval av ghanianska tidningar lever upp till ett utvalt demokratiskt ideal och vilka demokratiska möjligheter och problem detta ger upphov till. Vi är medvetna om våra teoretiska och metodologiska val ligger till grund för våra slutsatser. Med detta menar vi att om man hade använt sig av exempelvis en annan textanalysmetod eller satt upp andra idealmodeller för hur den bästa av alla demokratier borde se ut, hade kanske ett annat slutgiltigt resultat uppnåtts.

Detta är dock ett ofrånkomligt problem inom all typ av forskning. Det som är viktigt är att tydligt visa för läsaren hur man gått tillväga och motivera sitt val av metod och teori. Detta för att öka intersubjektiviteten dvs. att någon annan ska kunna göra om samma undersökning och nå samma resultat. Läsaren skall vidare kunna följa resonemanget och kunna konstatera att resultatet till följd av tillvägagångssättet är rimligt dvs. att resultatet uppnår en hög validitet (Lundqvist 1993 s. 52, 99).

En svårighet under uppsatsens gång var bland annat att bestämma vad som skulle vara med och inte vara med i vår idealmodell. Det vill säga vilka kriterier och uppgifter som skulle bestämma hur tidningar bör fungera i ”den bästa av alla demokratier”. Helst av allt hade vi gärna sett en mer omfattande idealmodell med ännu fler kriterier och uppgifter. Därför skulle en utbyggnad och prövning av denna idealmodell, kunna vara ett förslag till vidare undersökning.

Denna uppsats har koncentrerats till en undersökning av *innehållet* i tidningarna, vi kan kalla det för inre omständigheter genom vilka tidningarna kan ge upphov till antingen möjligheter eller problem för demokratin. För att tidningarna ska underlätta för demokratin krävs dock också gynnsamma yttre förhållanden. Dessa kan t ex vara att ett stort antal medborgare verkligen läser tidningen. För att detta ska ske krävs helt andra förutsättningar än de som tagits upp i vårt arbete. Dessa förutsättningar skulle kunna vara ett mycket lågt antal (eller helst inga) analfabeter och ett lågt pris på tidningar. Dessa yttre omständigheter hade varit ett intressant fält att undersöka vidare.

En sak som vi funderade på mycket i början av uppsatsarbetet var valet av analysobjekt dvs. i vårt fall tidningarna. Vi visste att det skulle vara alldeles för omfattande att undersöka all media i Ghana och att vi därför var tvungna att välja en typ av media. Vi valde tidningar men upptäckte under vår vistelse i Ghana att tidningsläsandet var ganska lågt. Vi funderade då på att byta analysobjekt och istället undersöka radio som är det mediet i Ghana som når ut till flest medborgare (Yankah 2004 s. 5). Men eftersom radio till skillnad från dagstidningar finns på andra språk än engelska hade det då förmodligen uppstått urvalsmässiga problem eftersom vi endast hade kunnat undersöka de program som var på engelska. Därför valde vi trots allt att ha kvar tidningar som analysobjekt. Vår uppsats har alltså

endast diskuterat demokratiska problem och möjligheter utifrån tidningars inflytande. Därför hade det varit intressant att även undersöka till vilken grad *radio* i Ghana uppfyller utvalda demokratiska ideal och vilka demokratiska möjligheter och problem detta skulle innebära.

7 Litteratur

- Amnå, Erik (red.). *Politikens medialisering* SOU 1999:126.
- Bengtsson, Hans (red.), 2001. *Politisk Kommunikation och Demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson et al, 2005. *Metodpraktikan*. Stockholm: Nordstedts Juridik AB.
- Gilljam, Mikael och Hermansson, Jörgen (red.), 2004. *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber.
- Hadenius, Stig och Weibull, Lennart, 2003. *Massmedier – En bok om press radio och tv*. Falun: ScandBook AB.
- Odelander Jens (red.), 2004. *Länder i fickformat, Ghana och Brukina Faso*. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet.
- Lundqvist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Media Commission, 2003. *Print Media Guidelines*. Accra: Gold-type Ltd.
- Media Commission, 2004. *National Media Policy*. Accra: Gold-type Ltd.
- Media Commission, 2005. *Newspaper/Magazine circulation in Ghana*. Informationsblad.
- Nord, Lars och Strömbeck, Jesper (red.), 2004. *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Nordic Journal of African Studies 5(2): 31-51 (1996), Adams B. Bodomo. *On Language and Development in Africa: The Case of Ghana*. Norwegian University of Science and Technology, Norway.
- Strömbeck, Jesper, 2000. *Makt och medier*. Lund: Studentlitteratur.
- Utrikespolitiska instituter. *Länder i fickformat: Ghana och Burkina Faso*.
- Yankah, Kwesi, 2004. *Languages, the mass media and democracy in Ghana*. Accra: Ghana Academy of arts and science.

Intervjuer

- Aniymado, Amos (Professor i Statsvetenskap, *University of Ghana, Legon*.
Intervju 2006.04.14.
Personal på *Media Commission*. Intervju 2006.04.20.

Internet

- www.ne.se
www.au2002.gov.za/docs/summit_council/aprm.htm
www.whitehouse.gov/infocus/developingnations/millennium.html

8 Bilagor

Bilaga 1

Artiklar: "Reshuffle"

- 28/5-06, Daily Guide, *"Kufuor Drops Osafo"*
- 1/5-06, Daily Guide, *"Ripples From The Reshuffle"*
- 2/5-06, Daily Guide, *"Cabinet Shake-Up Causes Stir"*
- 2/5-06, Daily Guide, *"How JAK Shook Cabinet"*
- 4/5-06, Daily Guide, *"Is WR Minister Going?"*
- 4/5-06, Daily Guide, *"Presidential Prerogative"*
- 4/5-06, Daily Guide, *"Boniface's New Post"*
- 4/5-06, Daily Guide, *"Bring boniface back!"*
- 4/5-06, Daily Guide, *"Kufuor Goes Macho"*
- 5/5-06, Daily Guide, *"Apraku speaks on cabinet shake-up"*
- 8/5-06, Daily Guide, *"Critical Analysis of Kufuor's Reshuffle"*
- 9/5-06, Daily Guide, *"Dan Botwe Swears: I'm not in race"*
- 9/5-06, Daily Guide, *"We Don't Know Them"*
-
- 27/5-06, The Lens, *"Kufuor Otoolege"*
- 2/5-06, The Lens, *"Eight ministers in six years. Why?"*
- 2/5-06, The Lens, *"Kufour Engages in A Farcial Reshuffling"*
- 2/5-06, The Lens, *"Dan Botwe, We Told You So"*
- 2/5-06, The Lens, *"Vicious Kufuor"*
- 4/5-06, The Lens, *"Taking it easy with Uncle JB"*
- 5/5-06, The Lens, *"Why Kwabena Agyepong Was Pushed Out"*
- 8/5-06, The Lens, *"Letter from the president: reshuffle the 'facts'"*
- 9/5-06, The Lens, *"As Kufuor Reconfigures & Realigns Ministries
Ghanaian Lens has a Few Suggestions For Him"*
-
- 28/5-06, Daily Graphic, *"Shake-Up in Govt"*
- 3/5-06, Daily Graphic, *"My loyalty to NPP, govt unalloyed - Osafo-Maafa"*
- 3/5-06, Daily Graphic, *"Osafo Breaks Silence"*
- 4/5-06, Daily Graphic, *"Retired civil servant commends President over reshuffle"*
- 5/5-06, Daily Graphic, *"NPP activists dissatisfied with removal of Osafo-Maafa,
two others"*
-
- 5/5-7/5-06, The Insight, *"Osafo-Maafa jumps ahead"*

28/4-06, The Chronicle, *"JAK cleans our NPP giants"*
1/5-06, The Chronicle, *"Abuga Pele Laments"*
3/5-06, The Chronicle, *"Oseadeeyo Maafo Restates Royalty to NPP"*
3/5-06, The Chronicle, *"Is The President Confused?"*
4/5-06, The Chronicle, *"Eric Amoateng, the NPP and Nkoranza –
North constituency: How long?"*
5/5-06, The Chronicle, *"Reshuffle won't improve nation's economy"*
9/5-06, The Chronicle, *"Chairman, Vice Clash Over Minister"*

Artiklar: "MayDay"

1/5-06, The Chronicle, *"CPP Salutes Ghanaian Workers"*
1/5-06, The Chronicle, *"Workers Deserve More Decent Work and Reward"*
1/5-06, The Chronicle, *"African Trade Union Sec. General Greets Workers"*
2/5-06, The Chronicle, *"Prez Urges Workforce to Show Forbearance"*
2/5-06, The Chronicle, *"Less Oppressive Environment Needed Here, Please!"*
4/5-06, The Chronicle, *"Mayday Mayhem – Should We Ban Indefinite Strikes?"*
5/5-06, The Chronicle, *"Realistic Wages"*

28/5-06, Daily Graphic, *"NLC Deplores Workers' Attitude"*
1/5-06, Daily Graphic, *"NPP Salutes Workers"*
1/5-06, Daily Graphic, *"Implementation of the Labour Law"*
1/5-06, Daily Graphic, *"May Day Parade"*
1/5-06, Daily Graphic, *"Workers Urged to Eschew Laziness"*
1/5-06, Daily Graphic, *"Delle Salutes Workers"*
1/5-06, Daily Graphic, *"We Salute Workers"*
1/5-06, Daily Graphic, *"May Day is 120 years"*
2/5-06, Daily Graphic, *"New Wage Scheme in Offing"*
2/5-06, Daily Graphic, *"CPP Expresses Concern Over Labour Unrests"*
2/5-06, Daily Graphic, *"NDC Congratulates Organised Labour"*

2/5-06, The Lens, *"We Salute Ghanaian Workers"*
4/5-06, The Lens, *"People's National Convention (PNC) Solidarity Message To
Labour on May Day"*

1/5-06, Daily Guide, *"NPP Salutes Workers"*
2/5-06, Daily Guide, *"A Word to Labour"*
2/5-06, Daily Guide, *"Bear with Govt – Prez Pleads With Labour"*
3/5-06, Daily Guide, *"Take it Easy With Workers – NLC Tells Employers"*

5-7/5-06, The Insight, *"The Placards"*

Bilaga 2.

När det gäller artiklarna relaterade till MayDay, identifierade vi fem övergripande åsikter.

Åsikt:

1. *Arbetarna* tilldelas det största ansvaret för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall oftast deras nuvarande levnadsstandard, låg produktivitet eller konflikter på arbetsmarknaden).
2. *Regeringen* eller *staten* ansvarar för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall oftast arbetarnas hälsa, löner eller ekonomisk utveckling i landet).
3. *Arbetsgivarna* tilldelas det största ansvaret för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall löner, konflikter på arbetsmarknaden eller arbetsförhållanden).
4. *Fackföreningarna* har det största ansvaret för arbetsmarknadsrelaterade problem (i dessa fall konflikter på arbetsmarknaden, arbetsförhållanden mm).
5. *Arbetarna* fråntas sitt ansvar för arbetsmarknadsrelaterade problem men ingen ges heller något ansvar.

Åsikt:	1	2	3	4	5
chronicle	x				
chronicle		x			
chronicle					x
chronicle		x			
chronicle	x				
chronicle	x				
lens		x			
lens	x	x			
graphic		x			
graphic	x	x			
graphic	x				
graphic	x	x	x	x	
graphic		x	x		
graphic		x			
graphic	x		x		
graphic		x			
graphic	x		x		
guide	x				
guide	x	x			
guide		x	x		
guide		x	x		
insight		x			
Summa:	11	14	6	1	1

* x markerar vilken åsikt som framkom i respektive artikel/tidning. När det gäller antal ggr en viss åsikt presenterades ser vi att åsikt 1, 2 och 3 framkom flest ggr (11, 14 respektive 6 ggr).

Vad gäller artiklarna relaterade till Reshuffle framkommer åtta olika åsikter.

Åsikt:

1. Presidenten gjorde rätt i att omorganisera regeringen eftersom den gamla regeringssammansättningen inte fungerade.
2. Svar till de kritiska röster som säger att omorganisationen inte är ett "presidential prerogative". Den påpekar helt enkelt att presidenten har rätt att göra omorganiseringen enligt konstitutionen.
3. Omorganisation är normalt och att orsakerna antagligen är press utifrån att krympa regeringen.
4. Det är fel ministrar som sparkas.
5. Omorganisationen sker på grund av "skumma saker" (t ex presidentens rädsla för konkurrerande presidentkandidater, korruptionsanklagelser m m).
6. Presidenten har rätt att göra en omorganisering men borde förklara orsakerna.
7. Presidenten kritiseras och säger att han skapar onödiga ministerposter.
8. Ännu en omorganisation skapar bristande kontinuitet.

Åsikt:	1	2	3	4	5	6	7	8
graphic	x							
graphic				x				
graphic	x							
guide				x				
guide		x		x		x		
guide		x						
guide			x					
guide						x		
guide						x		
guide				x		x		
lens				x				
lens							x	
lens				x				
lens					x			
lens								x
lens							x	
lens				x	x			
lens					x			
chronicle			x					
chronicle				x		x		
chronicle								x
chronicle						x	x	
chronicle	x							
chronicle				x				
chronicle		x						
Summa:	3	3	2	9	3	6	3	2

* x markerar vilken åsikt som framkom i respektive artikel/tidning. När det gäller antal ggr en viss åsikt presenterades ser vi att åsikt 4 och 6 framkom flest ggr (9 respektive 6 ggr).

Bilaga 3.

När det gäller huruvida de resterande uppgifterna (Formatuppgiften, Granskningsuppgiften samt Kommunikationsuppgiften) kunde sägas vara uppfyllda krävdes en empirisk sammanställning av de olika kategorierna samt tolkning av denna.

När det gäller både MayDay- och Reshuffle-artiklarna har vi letat efter de olika kategorierna i artiklarna:

A. Analyserande kontra beskrivande,

X = analyserande

0 = beskrivande

B. Spektakulär kontra icke-spektakulär,

X = spektakulär

0 = icke-spektakulär

C. Elitkritik kontra elithyllning

JA = elitkritik

hyllning = elithyllning

NEJ = varken eller

D. (Vilken elit kritiserades?)

REG = regeringen

P = presidenten

MIN = minister

FACK = fackförening

NPP = det ledande partiet

E. Representanter, medborgare och tidningar (vem kom till tals?)

R = Representanter

T = Tidningen

M = Medborgare

MAYDAY	A	B	C	D	E
CHRONICLE	X	0	NEJ		R
	X	0	NEJ		R
	X	0	JA	REG	R
	X	0	JA	REG	R
	X	0	JA	REG	R+T
	X	0	NEJ		T
	X	0	NEJ		T
GRAPHIC	0	0	NEJ		T
	X	0	JA	REG	R
	X	0	NEJ		R
	X	0	hyllning	REG	R
	X	0	JA	REG	T
	X	0	NEJ		R
	X	0	JA	REG	R
	X	0	NEJ		T
	0	0	NEJ		T
	X	0	NEJ		R
	X	0	NEJ		R
LENS	X	0	JA	P+NPP	T
	X	0	JA	REG	R
GUIDE	X	0	hyllning	P	T
	X	0	NEJ		R
	X	0	NEJ		R
	X	0	JA	FACK	R
INSIGHT	X	0	JA	REG	T

RESHUFFLE	A	B	C	D	E
CHRONICLE	X	0	NEJ		T
	X	0	JA+hyllning	P+MIN	R
	X	0	JA	P	R
	X	0	JA	P	T
	X	X	hyllning	REG	R
	X	0	JA+hyllning	P+MIN	R
	X	0	NEJ		R
GRAPHIC	X	0	hyllning	MIN	R
	X	0	JA+hyllning	P+MIN	R
	X	0	hyllning	P	M
	0	X	hyllning	MIN	R
	0	X	NEJ		R
LENS	X	X	JA	P	R
	X	X	JA	P	T
	X	X	JA	P	T
	X	X	JA	P+MIN	T
	X	0	JA	P	R
	X	X	JA	P	T
	X	0	JA	NPP	T
	X	X	JA	MIN	T
	X	X	JA	P	T
GUIDE	X	0	hyllning	REG	R
	0	X	JA+hyllning	P+MIN	R
	X	0	hyllning	REG+NPP	R+M
	X	0	hyllning	P	T
	0	0	hyllning	MIN	R
	0	X	NEJ		T + R
	X	X	NEJ		R
	0	X	NEJ		R
	0	0	NEJ		R
	X	0	hyllning	P	T
	X	X	hyllning	P	T
	X	0	JA+hyllning	P	T
INSIGHT	0	X	hyllning	MIN	R